

JOANNE ROWLINGOVÁ

HARRY POTTER A KÁMEN MUDRCŮ

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

„Pořád si ještě myslím, že jste měli štěstí; ale jen málo žáků prvního ročníku by se dokázalo vypořádat s dospělým horským trollem. Každý z vás získává pro Nebelvír pět bodů, a dozví se o tom i profesor Brumbál. Můžete jít.“

Oba vyběhli z místnosti a nepromluvili ani slovo, dokud nebyli o dvě poschodí výš. Ulevilo se jim teprve, až když necítili trollův puch, o všem ostatním nemluvě.

„Měli jsme dostat víc než deset bodů,“ zabručel Ron.

„Chceš říct pět, s těmi, co odečetla Hermioně.“

„Od ní to bylo slušné, že nás z toho vysekala,“ připustil Ron. „Ale koneckonců, my jsme ji opravdu zachránili.“

„Možná by žádné zachránce nepotřebovala, kdybychom ji tam s ním nezamkli,“ připomněl mu Harry.

To už dorazili k podobizně Buclaté dámy.

„Prasečí rypák!“ řekli a prošli dovnitř.

Společenská místnost byla přeplněná a hlučná. Všichni seděli u večeře, kterou jim poslali nahoru; Hermiona však stála sama u dveří a čekala na ně. Malou chvíli všichni tři rozpačitě mlčeli; potom, aniž by pohlédli jeden na druhého, vyhrkli „Díky!“ a honem si šli pro jídlo.

Od toho okamžiku však byli s Hermionou Grangerovou kamarádi. Jsou věci, které musíte prožít společně, abyste toho druhého začali mít rádi, a omráčit horského trolla, vysokého dvanáct stop, k takovým věcem určitě patří.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je asi z poloviny příběhu.

Příběh o Harry Potterovi začíná v Zobí ulici, kde bydlí jeho teta se strýcem, pan a paní Dursleyovi. Pan Dursley má před sebou normální pracovní den, který se ale promění v den plný záhad. Na zídce před domem vidí kočku, která si prohlíží mapu města, potkává ve městě lidi v pláštích, na ulici ho obejme cizí chlapík, který mu říká „mudla“, v televizi hlásí neobvyklý výskyt sov za bílého dne, a navíc zaslechne jméno Potter. O Potterových nikdy nemluví, ale ví, že Lili Potterová je sestra jeho ženy Petunie a že patří k nějakému kouzelnickému spolku. Teta Petunie nesnáší svou sestru, protože byla vždy oblíbenější než ona.

Kočka sedí na zídce celý den. V noci, když se setmí, se objeví na rohu ulice kouzelník, přesněji ředitel kouzelnické školy v Bradavicích Albus Brumbál, a ihned kočku pozná. Je to jeho zástupkyně a učitelka na škole, profesorka McGonagallová.

Předešlé noci se děly věci, které v kouzelnickém světě znamenají převrat. Obávaný kouzelník Voldemort se totiž objeví v Godrikově dole, kde žijí Lili a James Potterovi se svým malým synkem Harrym. Voldemort zabije rodiče, ale když chce zabít Harryho, neuspěje, přichází o svou moc a zmizí. Podle některých zemřel. Harry vyvázne s jizvou na čele.

Brumbál pověřil bradavického hajného Hagrida, aby Harryho vyzvednul a přivezl k jeho jediným příbuzným, kterými jsou právě pan a paní Dursleyovi. Harryho Hagrid nechal na prahu jejich domu.

Harrymu je nyní již 10 let a chodí do školy se svým bratránkem Dudleyem. Dudley má narozeniny a to ho vždy berou rodiče někam na výlet s jeho nejlepším kamarádem a Harry zůstává u paní

Figgové, která má asi milion koček. Ta si ovšem zlomí nohu, když o jednu z koček zakopne, a Harry musí jet s rodinou do zoo. Tam si povídá s hadem, který mu překvapivě rozumí, a když si toho všimne Dudley a odstrčí Harryho od terárka s hadem, sklo nečekaně zmizí. Harry neví, jak se to stalo, ale Dursleyovi to dávají za vinu jemu.

Jednou, když jde Harry pro poštu, zjistí, že přišel jeden dopis i pro něho. Dudley si toho ale všimne a upozorní otce, který mu jej sebere. Další den přijde stejný dopis několikrát a posléze zase. Pan Dursley zatluče schránku, ale dopisy se do domu dostávají komínem. Rozhodne se tedy, že odjedou, aby je ten, kdo jim doručuje dopisy, nemohl najít. Pan Dursley je odveze na pustý ostrov na moři do malé chatky.

V noci, když je přesně o půlnoci Harrymu 11 let, se ozve bušení na dveře a dovnitř vrazí obrovský chlap, Hagrid. Vysvětluje Harrymu, že je kouzelník a že nastupuje po prázdninách do kouzelnické školy v Bradavicích. Dursleyovi to věděli, ale nechťejí ho pustit, a tak ho Hagrid odvede.

V Londýně vezme Harryho do Příčné ulice, kde zjistí, že mu rodiče zanechali celé jmění kouzelnických peněz. Zde také vyzvedne Hagrid z trezoru číslo 713 záhadný balíček. Harry si nakoupí všechny potřebné věci do školy – od učebnic až po sněžnou sovu Hedviku ♥ – a také potká profesora Quirrella, který učí na škole čar a kouzel v Bradavicích.

Hagrid odvede Harryho zpět k Dursleyovým a dá mu lístek na vlak do Bradavic. Když se blíží datum odjezdu, velice se diví, že pan Dursley nic nenamítá, když ho Harry požádá, jestli by ho neodvezl na londýnské nádraží.

Na nádraží ale nastává problém, protože nemůže najít nástupiště 9 a ¾, které je uvedené na lístku. Zahlédne ale podivnou rodinku, která má stejné kufry, a vydá se za nimi. Jmenují se Weasleyovi a mají spoustu dětí, z nichž 4 jedou do Bradavic také. Harry se k nim přidá a bez problému projde mezi turniketem mezi přepážkami č. 9 a 10 na tajné nástupiště.

Ve vlaku se seznámí s Ronem Weasleyem a Hermionou Grangerovou, která oběma chlapcům přijde otravná.

Po příjezdu do Bradavic se seznámí s profesorkou McGonagallovou, která je volá k Moudrému klobouku, a ten je rozřadí do 4 kolejí – Havraspár, Mrzimor, Nebelvír a Zmijozel. Harry, Ron i Hermiona jsou v Nebelvíru. Harry je slavný, protože před 11 lety způsobil pád Voldemorta, a každý po něm kooká. To ale neplatí pro učitele lektvarů Severuse Snapea, který ho přímo nesnáší a dává mu to při hodinách sežrat. Hodiny lektvarů mají společné se Zmijozelem, kam chodí Draco Malfoy, se kterým se hned od začátku Harry s Ronem zneprátelili.

Draco provokuje Harryho, který se nechá vylákat na půlnoční kouzelnický souboj, tam ale Draco nepřijde a upozorní školníka Filche, který si tam na Harryho počíhá. Hermiona ví o souboji a chce Harrymu zabránit, aby tam šel a připravil Nebelvír o body. To se jí ale nepodaří, a jelikož se nemůže vrátit, jde s nimi. Potkají také Nevilla, který zapomněl heslo ke vstupu na koleje, a tak jde také s nimi. Když zjistí, že to byla léčka a že tam na ně Filch číhá, utíkají, až se dostanou do místnosti s tříhlavým psem, která je ve třetím patře a je tam vstup zakázán. Filchovi uniknou, ale málem neuniknou smrti. Tříhlavý pes stál na padacích dveřích a něco hlídal.

V předvečer Věch svatých vtrhne při večeři do velké síně profesor Quirrell, že je ve sklepení troll. Všichni odcházejí na koleje, ale Harry s Ronem si vzpomenou, že Hermiona je ve sklepení na záchodech a brečí. Slyšela totiž Rona, jak o ní nehezky mluví. Rozhodnou se ji tedy varovat, ale cestou potkají trola. Ron trola omráčí a zachrání Hermionu. Od té doby jsou ti tři nerozluční přátelé.

Harry je nejmladším chytačem ve famfrpálu za dlouhou dobu, protože prváci obvykle nesmějí hrát za kolejni družstva. Při prvním zápase se Zmijozelem se ho pokouší shodit Snape z koštěte pomocí zaklínadla, avšak později vyjde najevo, že to byl Quirrell a Snape ho pouze chránil. Harry získává podezření, že se ho chce Snape zbavit. Již po několikáté vidí Snapea, jak se baví v ústraní s Quirrellem, a myslí si, že ho chce využít.

K Vánocům dostane Harry neviditelný plášť svého otce. Když si ho chce vyzkoušet v noci, narazí na místnost, kde je jen zrcadlo, Zrcadlo z Erisedu. Vidí v něm svoji rodinu, protože zrcadlo ukazuje jen to, co člověk chce, jeho nejtajnější tužby. Když před něj přivede Rona, aby viděl také jeho rodinu, tak v něm vidí jen sebe s různými vyznamenáními, protože chce být lepší než jeho bratři.

Harry zjistí, že onen tříhlavý pes ve třetím patře je Hagridův, a ptá se ho, co hlídá. Hagrid se poděkuje o Nicolasi Flamelovi. Všichni tři přátelé pátrají po zmínce o jeho jménu v knihovně, ale bez úspěchu. Nakonec ho objeví ve starých knihách, protože je mu již 665 let. Vynalezl Kámen mudrců, který umí přeměňovat kov ve zlato a zajistí nesmrtelnost. Dochází jim, že pes hlídá Kámen mudrců.

Hagrid má dračí vejce, které vyhrál v kartách nad jedním chlapem v kápi v hospodě, kterému omylem prozradí, že kolem psa Chloupka se dá projít, když se mu něco zahraje. Drak se mu vylíhne, ale jelikož je chov draků v Anglii zakázán, tak se ho musí zbavit. Ronův bratr Charlie v Rumunsku studuje draky a zajistí transport. Musejí ovšem nějak dopravit draka na Astronomickou věž, kam se nesmí, a ještě k tomu o půlnoci. Ron je na ošetřovně, protože ho drak kousl, a tak ho tam musejí dopravit Harry s Hermionou. Problém nastává, když se přijde Malfoy posmívat Ronovi na ošetřovnu pod záminkou, že si chce od Rona půjčit knihu. Ron mu ji půjčí, ale je v ní založen dopis od Charlieho s datem a místem vyzvednutí draka. Malfoy je práskne profesorce McGonagallové, která s ním čeká pod astronomickou věží, ale jelikož mají Harry s Hermionou na sobě neviditelný plášť, tak kolem nich bez problému projdou a mají radost, že s Malfoyem vyběhli. Draka úspěšně předají, ale samou radostí zapomenou plášť na věži a cestou zpátky narazí na Filche, který je odvede k McGonagallové. Zde je i Neville, protože zaslechl, že Malfoy ví o jejich plánech a snažil se je najít a varovat je. Všichni čtyři dostávají školní trest, včetně Malfoye. Ten si odpykává v Zapovězeném lese v noci s Hagridem, když pátrají, kdo nebo co poranilo jednorožce. Rozdělí se do skupin. V první je Harry, Hermiona a Hagrid a ve druhé Neville s Malfoyem a Tesák, Hagridův pes. Malfoy ovšem Nevilla straší, a tak dá Hagrid Harryho k Malfoyovi a opět se rozdělí a jdou po stopách krve. Harry narazí na postavu v kápi, která na něj zaútočí, když Malfoy strachy uteče. Zachrání ho kentaur Firenze, který mu poví, že pitím jednorožcovy krve lze udržet člověka při životě, i kdyby ho od smrti dělil jen vlásek. Harry si domyslí, že to byl Voldemort, který čeká, až pro něj Snape ukradne Kámen mudrců, aby mohl znovu povstat.

Nadcházejí zkoušky, Harry přestává řešit Kámen a soustředí se na školu, avšak když se po zkouškách dozví, že profesor Brumbál byl odvolán ze školy, je jasné, že dnes je ten den, kdy se Snape pokusí ukrást Kámen. Všichni tři jdou do třetího patra, kde zjišťují, že je Snape už předběhl. Neville se pokouší zastavit, aby nepřišli o další body, ale Hermiona na něj použije kouzlo znehybnění. Vydávají se tedy za Snapem a díky flétně, kterou dostal Harry od Hagrida k Vánocům, kolem Chloupka proklouznou. Avšak hned se zamotají do další nástrahy, do rostliny ďáblovho osidlo, která je stahuje. Díky Hermioně, která dávala pozor při bylinkářství, se jim podaří projít dál. Rostlina nemá ráda světlo. Jdou dál, kde narazí na místnost plnou létajících klíčů a jedněch zamčených dveří, jsou zde i košťata, a tak nasedají a vyráží vzhůru. Harry je chytač, a tak se mu brzy daří chytit správný klíč. Odemknou a ocitnou se na obří šachovnici. Musejí hrát, aby mohli dál. Vedení se ujímá Ron, který to s kouzelnickými šachy umí, ale při hře se musí obětovat. Pokračují tedy jen Harry s Hermionou. V další místnosti leží omráčený horský troll. V následující pak jsou jen lahvičky s lektvary, některé jsou jedovaté a jeden pouští dál, jeden zpátky. Pomocí logiky Hermiona zjistí, které jsou které, ale dál už může jít jenom sám Harry, protože v lahvičce s lektvarem je sotva pro jednoho. Hermiona se napije druhého lektvaru a vrátí se pro Rona. Na konci Harry ale nenajde Snapea, nýbrž Quirella. A také Zrcadlo z Erisedu, ve kterém viděl svoji rodinu. Quirell si rozmotá turban, pod kterým se schovává Voldemortova tvář. Quirell s ním sdílí tělo, aby přežil. Stojí u zrcadla a neví, jak najít Kámen. Když se do něj ovšem podívá Harry, tak v něm vidí sám sebe, jak si dává kámen do kapsy, a najednou ho v ní i cítí. Voldemort to ví a přikáže Quirrellovi, aby Harryho zabil. Když Quirell začne Harryho škrtit, spálí se. Harry zjistí, že se může bránit, a Quirella chytá, kde může. V poslední chvíli přichází Brumbál, aby Harryho zachránil. Quirell umírá, Voldemort zmizí.

Harry se probudí na ošetřovně po několika dnech. Brumbál mu vysvětlí, že dostal od své matky dar, který ho před Voldemortem chrání, a proto se mohl bránit.

Nebelvír vyhrává školní pohár díky bodům, které jim na poslední chvíli přidělí Brumbál za statečnost.

Harry se vrací na prázdniny k Dursleyovým.

- **téma a motiv**

téma: přátelská pomoc

motivy: body, troll, Buclatá dáma, večeře

- **časoprostor**

prostor: Londýn, Bradavice – škola čar a kouzel

čas: závěr 20. století

- **kompoziční výstavba**

Děj se odvíjí chronologicky. V ději jsou retrospektivní odbočky do Harryho dětství.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, fantasy román

- **vypravěč**

vševědoucí vypravěč v er-formě

- **postava**

Harry Potter – chytrý, odvážný, slavný, kamarádský

Ron Weasley – odvážný, zrzoun, pochází z kouzelnické rodiny, má spoustu sourozenců (7)

Hermiona Grangerová – chytrá, odvážná, premiantka, z mudlovské rodiny, její rodiče jsou zubaři

profesorka McGonagallová – zástupkyně ředitele, učitelka Nebelvíru, postarší dáma, učí přeměňování, rázná, je zvěromág – přeměňuje se v kočku, spravedlivá

profesor Brumbál – ředitel bradavické školy, jediný, koho se Voldemort bojí, má rád citronovou zmrzlinu, velkorysý, chytrý, velký kouzelník, kamarádí se s Nicolasem Flamelem

Hagrid – hajný v Bradavicích, poloobr, hodný, oddaný, má rád draky, vyhozen z bradavické školy, když byl mladý (viz 2. díl)

Neville Longbotom – žije s babičkou, odvážný, nesmělý, ne tolik chytrý, ale v bylinkářství je nejlepší

Draco Malfoy – chodí do Zmijozelu, zákeřný, podlézavý

Hedvika – sněžná sova, kterou dostal Harry od Hagrida k narozeninám, nosí poštu

pan Dursley – Harryho strýc, zlý, nespravedlivý, tlustý, dělá ve firmě na vrtačky

teta Petunie – hubená, nemá ráda svoji sestru (Harryho matku)

Dudley – tlustý, surový, hloupý

Severus Snape – učitel lektvarů, chytrý, nemá rád Harryho

profesor Quirrell – učitel obrany proti černé magii, koktá, nebo to alespoň předstírá, nosí zapáchající turban, v mládí cestoval, při svých cestách narazil na Voldemorta

- **vyprávěcí způsoby**

přímá řeč: profesorka McGonagallová, Ron, Harry

- **typy promluv**

monolog profesorky McGonagallové

dialog Rona a Harryho

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

expresivní výraz *vysekat* (někoho z něčeho)

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

personifikace *společenská místnost byla hlučná*

pleonasmus *malou chvíli*

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

- konec 20. století, první polovina 21. století

Joanne Rowlingová (* 1965)

- Angličanka, narozena v Yale
- její rodiče se seznámili ve vlaku, matka zemřela ve 45 letech na roztroušenou sklerózu
- má mladší sestru Dianu
- rodina se stěhovala do Winterbourne, Bristolu a Tutshillu
- první povídku napsala již v šesti letech
- na vysoké škole studovala francouzštinu, rok pobývala v Paříži
- po studiích pracovala pro Amnesty International a jako sekretářka v Manchesteru
- přestěhovala se do Portugalska, učila angličtinu a provdala se za televizního reportéra, s ním má dceru Jessicu
- po rozpadu manželství se vrátila i s dcerou do Skotska
- byla nezaměstnaná a psala první díl Harryho Pottera
- po ohromném úspěchu si koupila luxusní dům a vdala se za lékaře, spolu mají syna Davida a dceru Mackenzie
- používá jméno J. K. Rowling a pseudonym Robert Galdbraith
- prostřední jméno Kathleen je po babičce, v dokladech ho nemá
- nechává si říkat „Jo“
- proslavila se sérií o čarodějnickém učni Harry Potterovi a tím, že se během pěti let stala multimilionářkou
- její majetek se odhaduje na 560 miliónů liber, je 12. nejbohatší ženou ve Velké Británii
- pravidelně přispívá na charitativní projekty, především na léčbu roztroušené sklerózy

Harry Potter a tajemná komnata – 1998

Harry Potter a vězeň z Azkabanu – 1999

Harry Potter a ohnivý pohár – 2000

Harry Potter a Fénixův řád – 2003

Harry Potter a princ dvojí krve – 2005

Harry Potter a relikvie smrti - 2007

doplňkové knihy:

Famrřpál v průběhu věků – nejoblíbenější kniha bradavické školní knihovny, na okrajích jsou poznámky Albusa Brumbála

Fantastická zvířata a kde je najít – učebnice fantastických tvorů

Bajky barda Beedleho – pohádky pro děti čarodějů

knihy pro dospělé:

Prázdné místo, Volání kukačky

- série knih o soukromém detektivovi Cormoranu Strikeovi

- **literární / obecně kulturní kontext**

Literatura s prvky sci-fi

- velice pestrý žánr, který bývá dále členěn
 - fantasy literatura se někdy řadí pod sci-fi literaturu, někdy je brána zvlášť (sci-fi literatura zobrazuje technické vymoženosti × fantasy literatura bájný a pohádkový svět)
- Současná anglická literatura

Fantasy:

J. R. R. Tolkien (1892–1973)

- anglický spisovatel, filolog

- vystudoval školu v Birminghamu a poté studoval na Oxfordu obor anglistika
- univerzitní profesor anglického jazyka a literatury na Oxfordu
- význačný jazykovědec – znalec staré angličtiny a severštiny

Hobit – román o kouzelném světě hobitů, kteří jsou mírumilovní a jsou stále veselí

Pán prstenů: Společenstvo prstenu, Pán prstenů: Dvě Věže, Pán prstenů: Návrat Krále Silmarillion

- první kniha *Hobit* odstartovala trilogii *Pána Prstenů*, která chronologicky navazuje na příběh
- v poslední knize je detailně popsán třetí věk ve Středozemi a její historie, charakter kroniky

Clive Staples Lewis (1898–1963)

- Angličan, Tolkienův kolega
- autor sedmidílného románu *Letopisy Narnie*

Terry Pratchett (1948–2015)

- Angličan, autor humoristických fantasy románů
- příběhy se odehrávají v kraji Zeměplocha

Literatura s prvky sci-fi:

Edgar Rice Burroughs (1875–1950)

- *Cyklus o Tarzanovi, Cyklus o Barsoomu*
- USA
- psal dobrodružné příběhy odehrávající se v exotických prostředích
- vystudoval vojenskou akademii, poté sloužil u jezdeckva
- vystřídal několik povolání (kovboj, tvorba reklamy a inzerátů), poté spisovatel
- *Cyklus o Pellucidaru* (tajemný svět uvnitř Země), *Cyklus o Amtoru* (odehrává se na Venuši), *Cyklus o Barsoomu* (svět na Marsu)
- považované dnes za science-fiction „klasiku“
- zbohatl díky literární činnosti

Arthur Charles Clarke (UK) (1917–2008)

Setkání s Rámou – jde o objevení vesmírného tělesa (válce), ve kterém se skrývá nový život, takřka nový svět

Ray Bradbury (USA) (1920–2012)

Marťanská kronika – lidé se snaží kolonizovat Mars, kde žije mírumilovný lid, nakonec si zničí vlastní Zemi atomovým výbuchem
451 °Fahrenheita

Současná anglická literatura:

Irvine Welsh (* 1958)

- skotský autor píšící pouličním dialektem
 - prozaik, dramatik, režisér
- Trainspotting, Sviňák, Lepidlo, Porno*

Nick Hornby (* 1957)

- prozaik, esejista, editor
 - autor humorně laděných knih o mužích, hudbě a fotbalu (je fanouškem Arsenalu)
- Všechny moje lásky, Jan na věc, Po hlavě*

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Harry Potter a Kámen mudrců – jméno hlavního hrdiny a kámen, který je v ohrožení

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Příběh je z dnešní doby, avšak jde povětšinou o nadpřirozené věci, takže dílo je i není aktuální.

- **pravděpodobný adresát:**

Pro dítě zajímavá kniha, pro dospělého propracovaná kniha, ale spíše dětský adresát.

- **určení smyslu díla:**

Dobro vítězí nad zlem!

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

- nápad na sepsání příběhů o kouzelnickém učni napadl Rowlingovou při cestě vlakem z Manchesteru do Londýna

- Rowlingová napsala svoji prvotinu – první díl série na stroji a rozeslala ho po nakladatelstvích, nikdo ho nechtěl vydat, protože byl moc dlouhý

- román nakonec vyšel roku 1997, měl obrovský úspěch

- následovalo 6 pokračování a 3 doplňkové knihy

- **tematicky podobné dílo:**

C. S. Lewis – *Letopisy Narnie*: fantasy příběh, hlavními hrdiny jsou děti

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatizací:**

Harry Potter a kámen mudrců – uveden roku 2001

režie prvních dvou dílů:

- Rowlingová si nepřála natáčení v USA ani americké herce

- asistovala scenáristovi, aby zasáhla, pokud by děj odporoval následujícím dílům

Děj se velice podobá knize, avšak jsou tam často jiné věci a také je toho spousta vynecháno. Ne tolik jako u většiny filmů s knižní předlohou, ale nutno přiznat, že jen těžko všechno natočit. To by ten film mohl být taky na deset dílů.